

УДК 368.5

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2022)-13

Дранус В. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0001-5617-6740

e-mail: drval8@ukr.net

Бурдейна Є. М., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0002-5988-1696

e-mail: burdeyna.1999.liza@gmail.com

Сучасний стан та тенденції розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні

Анотація. Досліджено причини слабого рівня розвитку страхування в аграрному секторі: висока вартість страхування, скептичне ставлення до страхових компаній, відсутність культури страхування, низький рівень активності з боку страхових компаній, адже незначна їх кількість пропонує своїм клієнтам страхування сільськогосподарських ризиків, відсутність механізму державної підтримки в сільськогосподарському страхуванні в цілому, та в страхуванні сільськогосподарських культур зокрема. Здійснено аналіз чинної в Україні нормативно-правової бази, що регулює страхові відносини в галузі сільськогосподарського виробництва, визначено, що дефініція «сільськогосподарське страхування» не зображена та нормативно не закріплена в законодавстві України.

Досліджено теоретичні підходи до сільськогосподарського страхування, проаналізовано спроби та наслідки впровадження державної підтримки в страхуванні сільськогосподарських культур, виділено наявні підходи до страхування сільськогосподарських культур, систематизовано та здійснено порівняння їх видів, виокремлено переваги та недоліки, запропоновано напрями, що сприятимуть покращенню стану страхового покриття врожаю сільськогосподарських культур.

Ключові слова: страхування; державна підтримка; сільськогосподарське виробництво; страхові продукти; природньо-кліматичні ризики; рослинництво.

Dranus Valentyn, Ph.D. (Economics), Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Burdeina Yelizaveta, applicant for higher education of the second (master's) level of higher education specialty 072 Finance, Banking and Insurance, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

State of the Art and Trends Development of Agricultural Crop Insurance in Ukraine

Abstract. Introduction. The low level of insurance coverage of the agricultural sector of Ukraine indicates a great potential for growth in this area and the presence of factors in the crop insurance system that limit its development and require detailed analysis and finding solutions to current problems.

Purpose. The aim of the study is to analyze theoretical approaches and foreign experience in crop insurance to identify ways to minimize the consequences of adverse events, effective organization of crop insurance, which will formulate proposals to improve the quality and quantity of insurance products for farmers in Ukraine.

Results. The reasons for the weak level of insurance development in the agricultural sector are high: high cost of insurance, skeptical attitude towards insurance companies, lack of insurance culture, lack of activity on the part of insurance companies, as a small number offer agricultural clients insurance in general, and in crop insurance in particular. An analysis of the current legal framework in Ukraine, which regulates insurance relations in the field of agricultural production, determined that the definition of "agricultural insurance" is not reflected and not enshrined in the legislation of Ukraine. Theoretical approaches to agricultural insurance are systematized, attempts and consequences of introduction of state support in crop insurance are analyzed, existing approaches to crop insurance are highlighted, their types are compared and compared, advantages and disadvantages are highlighted.

Conclusions. The directions which will promote improvement of a condition of an insurance coverage of a crop of agricultural crops are offered, namely: definition by the state of procedure of the conclusion of insurance contracts and their support; providing full-fledged insurance protection of agricultural producers in order to reduce the negative impact on their financial condition of adverse weather conditions and natural, climatic, environmental, technological disasters; raising the level of insurance culture among agricultural producers and restoring confidence in it; use the benefits of index insurance.

Keywords: insurance; state support; agricultural production; insurance products; natural and climatic risks; plant growing.

¹Стаття надійшла до редакції: 12.12.2021

Received: 12 December 2021

JEL Classification: G22; Q 14

Постановка проблеми. Страхування сільськогосподарських культур – це один з ключових інструментів у розв'язанні проблем як фінансового стану сільськогосподарських виробників, так і продовольчої безпеки держави. Рівень проникнення страхування сільськогосподарських культур досягає високих позначок у провідних іноземних країнах, так в США цей показник досягає 90% страхового поля. В Україні на сьогодні відсутні державні субсидії для підтримки страхування врожаю, тому рівень проникнення страхування в аграрному секторі становить всього 3-5%, у залежності від індикаторів, що використовуються для розрахунку [12, с. 2]. Низький рівень покриття страхуванням аграрного сектору України свідчить про великий потенціал зростання та про те, що в системі сільськогосподарського страхування існують фактори, що обмежують розвиток цієї галузі та вимагають детального аналізу й пошуку напрямів розв'язання проблем, що наразі існують.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні та іноземні дослідники, серед яких: Ю. Алескерова, А. Беккерман, С. Германн, В. Дранус, І. Жмурко, Л. Кричевська, М. Луговий, С. Навроцький, С. Осадець, Н. Танклевська, О. Філонюк, Р. Шинкаренко та інші, висвітлюють у своїх працях власне бачення основних положень сфери страхування аграрного виробництва, відзначаючи, що за своєю природою, вирощування сільськогосподарських культур є високоризиковим видом господарської діяльності, оскільки протягом виробничого циклу існує висока ймовірність втрати врожаю у зв'язку з несприятливими погоднокліматичними умовами. Водночас існує обмежене коло способів мінімізації цих ризиків або видів страхування від наслідків їх дії, що визначає напрями подальшого дослідження даної проблематики.

Формулювання цілей дослідження. Виробництво продукції рослинництва в сільськогосподарській галузі є одним із найбільш ризикових видів діяльності. Це пов'язано із впливом на процес виробництва продукції, крім факторів, що притаманні всім іншим галузям народного господарства, природних умов та різних природних катаклізмів (повеней, посух, граду тощо), які практично щороку спричиняють загибель значної частини урожаю і завдають великих збитків аграріям. Мінімізувати наслідки настання таких несприятливих подій можливо застрахувавши урожай. Тому, метою статті є дослідження трактувань вітчизняних вчених та аналіз іноземного досвіду ефективно організації страхування сільськогосподарських культур, що дозволить сформулювати пропозиції щодо покращення якості та кількості страхових продуктів для сільськогосподарських виробників в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окрім стандартних ризиків, властивих для агровиробництва,

таких як несприятливі погодні умови та падіння ціни на сільськогосподарську продукцію, цього року додалися ще і проблеми, пов'язані з COVID-19. Якщо втрати від безсніжної зими, посухи та весняних заморозків вже більш менш відомі, то визначити вплив COVID-19 поки що доволі складно. Запровадження карантину призвело до певних складнощів з фінансовими та матеріально-технічними ресурсами внаслідок запровадження обмеження в пересуванні населення, переміщення вантажів, роботі підприємств та організацій, скорочення обсягів виробництва, нестачі робочої сили тощо, що призвело до певних складнощів в аграрному секторі в Україні. Звичайно, вплив карантину на аграріїв прямо залежить та буде залежати від тривалості таких заходів та строку, який знадобиться на відновлення нормальної роботи підприємств в країні та світі, але в будь-якому випадку не залишиться не відчутним в сільськогосподарській сфері. У багатьох аграрних країнах світу саме страхування є захистом від ризиків втрати врожаю, проте в Україні страхування в аграрному секторі розвинене дуже слабо з декількох причин: висока вартість страхування, скептичне ставлення до страхових компаній, відсутність культури страхування, обмежені знання аграріїв про види страхування (особливо це стосується фермерів) тощо. Крім цього, не демонструють й активності в напрямку розвитку аграрного страхування в Україні й самі страхові компанії та лише незначна їх кількість пропонує своїм клієнтам страхування сільськогосподарських ризиків [10].

Аналіз чинної в Україні нормативно-правової бази, на основі якої здійснюється регулювання страхових відносин в галузі сільськогосподарського виробництва, свідчить, що дефініція «сільськогосподарське страхування» не зображена та нормативно не закріплена в законодавстві України.

Теоретичні основи сільськогосподарського страхування трактуються авторами по різному, так, Ю. Алескерова зазначає що, головна мета страхування аграрних ризиків полягає в компенсації майнової шкоди врожаю, викликаного впливом природнокліматичних явищ [1 с. 64]. І. Жмурко стверджує, що сільськогосподарське страхування – це система економічних відносин між конкретними суб'єктами господарювання, в якій з одного боку виступають страховики – фінансово-кредитні установи, а з іншого – страхувальники – сільськогосподарські підприємства, орендарі, селянські (фермерські) господарства, які за певну плату передають свої ризики майнових, фінансових втрат в сільськогосподарській діяльності з метою отримання відшкодування при настанні страхового випадку. Сільськогосподарське страхування характеризується комплексністю, оскільки містить в собі страхування врожаю культур та багаторічних насаджень, тварин, машин, будинків, транспортних засобів, насіння,

готової продукції, відповідальності товаровиробника тощо [5, с. 13]. В. Дранус, Л. Дранус та О. Прокопишин виділяють роль держави, як суб'єкта страхових відносин в аграрній сфері та відзначають, що з метою покращення якості страхування сільськогосподарських виробників необхідно сформувавши системний підхід до його розвитку. Системний підхід повинен врахувати взаємодію між учасниками процесу страхування в даній галузі: державою, страховиками та сільськогосподарськими виробниками. Провідне місце в системі, виходячи з можливостей та зацікавленості, повинна займати держава, яка шляхом реалізації державної політики підтримки аграрного страхування має забезпечити взаємозв'язок інтересів суб'єктів системи та об'єднання їх намагань з метою досягнення мети розвитку системи. Сучасний стан розвитку системи аграрного страхування диктує потребу у формуванні системного підходу до його розбудови, який передбачає визначення та законодавче оформлення форм взаємодії трьох головних учасників аграрного страхування: сільськогосподарських виробників, страхових компаній та держави. Тому розвиток агрострахування неможливий без суттєвої державної підтримки. Важливими напрямками також є – досконалість інформації, добровільність участі у страхуванні, розвиток страхування від окремих ризиків [4, с. 60-61]. Погоджуємося із таким твердженням, адже очевидно, що без державної підтримки агрострахування працювати не буде. Такої ж точки зору дотримується А. Беккерман [2, с. 31], який стверджує, що держава має більші фінансові можливості, ніж приватні страховики, а також більше можливостей, щоб забезпечити капітал, необхідний для фінансування системних ризиків. Втручання уряду може підвищити загальний добробут суспільства шляхом сприяння покупки деяких страхових продуктів, що враховують можливість настання катастрофічних ризиків у сільськогосподарському виробництві. Тому дуже важливою є активна позиція держави в цьому питанні та впровадження нових програм державної підтримки сільськогосподарського страхування.

На даний час основним нормативно-правовим актом, що регулює страхування в Україні є Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 року [8]. Він регулює відносини у сфері страхування, передбачає всі види обов'язкового та добровільного страхування. До добровільних видів страхування відноситься і страхування сільськогосподарської продукції. Крім того, закон передбачає право страховиків займатися виключно тими видами добровільного страхування, що визначені наявними ліцензіями. Станом на грудень 2019 р. таку ліцензію мали 64 страхові компанії [10]. Варто відзначити, що з 01 липня 2020 р. регулятором страхового ринку став Національний банк України, замінивши Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері

ринків фінансових послуг, що призвело до певних змін на страховому ринку України.

Окрім, зазначеного, для цілі залучення підтримки з боку держави, починаючи з 2001 р. було здійснено не одну спробу, щоб змінити ситуацію стосовно забезпечення захисту сільськогосподарських товаровиробників від ризиків загибелі сільськогосподарської продукції.

Так, у 2001 р. було запроваджено обов'язковість страхування, у 2005-2008 рр. – програму субсидованого аграрного страхування шляхом здешевлення страхових платежів. Однак через брак бюджетних коштів та недосконалість законодавства у сфері аграрного страхування Уряд змушений був відмовитись від даної програми.

У 2012 р. прийнято Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [7] – спеціальний закон, що регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції. За результатами страхування у 2012 р. було застраховано озиму пшеницю на період перезимівлі лише на площі 3,5 тис. га, взяли участь у страхуванні – 4 сільськогосподарських товаровиробників.

З 2013 р. державна підтримка страхування озимих зернових сільськогосподарських культур не здійснювалася. Водночас було напрацьовано досвід страхування сільськогосподарських культур без державної підтримки. Щороку, унаслідок несприятливих погодних умов, в Україні спостерігаються значні втрати врожаю сільськогосподарських культур від негоди, посухи, злив, повеней. Так, у 2020 р. втрати зафіксовано на загальній площі 357,8 тис. га. Для компенсації збитків, понесених сільськогосподарськими товаровиробниками, з державного бюджету необхідно додатково виділити близько 2,0 млрд гривень [11].

Такі проблеми аграрних товаровиробників, як тривалий виробничий цикл, повільна оборотність капіталу, наявність обмежень, що пов'язані з володінням та використанням земельних ділянок, як основного виробничого ресурсу, вплив природно-кліматичних умов, залежність від кон'юнктури ринку, практична неможливість виходу дрібних виробників на зовнішні ринки, високі тарифи на страхування сільськогосподарської продукції, слабкий фінансовий стан сільськогосподарських товаровиробників (особливо дрібних та середніх) не можуть бути розв'язані за допомогою ринкових механізмів в силу об'єктивних особливостей та обмежень ведення сільськогосподарської діяльності та не дають можливості аграрним товаровиробникам самостійно здійснювати страхування сільськогосподарських ризиків, серед яких найбільш ризиковою галуззю є рослинництво, у зв'язку з чим, сільськогосподарські товаровиробники потребують державної підтримки у здешевленні страхових платежів.

Для розв'язання вищевказаних проблем, держава прийняла чергову спробу врегулювання даної проблеми, тому Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [6], яким внесені зміни до Закону, в частині порядку та умов укладання та супроводження договорів страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою. Відтак аграрії отримують можливість скористатися державною підтримкою у формі здешевлення страхових платежів при страхуванні своєї сільськогосподарської продукції.

Отже, сільськогосподарське страхування є одним з найбільш специфічних видів страхування, адже об'єктами страхування є біологічні форми, що знаходяться в процесі постійного розвитку та велика кількість факторів (посуха, град, повені, різкі коливання температури повітря, вологість, хвороби, шкідники) є постійними і неминучими ризиками будь-якого агробізнесу. Негативні наслідки прояву таких ризиків можуть викликати значні фінансові втрати, тому сільськогосподарському виробництву потрібно знаходити надійні можливості захисту від них. Крім того, інвестори та кредитні організації (банки, кредитні спілки, приватні особи) схильні надавати перевагу тим виробникам, які мають гарантію збереження певного рівня доходу навіть при непередбачених втратах врожаю.

Сільськогосподарське страхування можна розділити на основні види:

- страхування сільськогосподарських рослин;
- страхування сільськогосподарських тварин;
- страхування сільськогосподарської техніки;
- страхування майна, що використовується в сільськогосподарській діяльності.

Галузь рослинництва більше, ніж будь-яка інша галузь сільського господарства, схильна до впливу природно-кліматичних умов. Це зумовлено самою специфікою виробничого процесу, тому що період, під час якого відбуваються природні процеси росту й розвитку сільськогосподарських культур є досить тривалим, протягом декількох місяців посіви й насадження знаходяться повністю під впливом різних природних факторів і умов. С. Осадець стверджує, найбільш ризикованим є вирощування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень. Під це виробництво відведено більш як половину території України. Рослинництво – це діяльність, що здійснюється переважно просто неба, і на результати господарювання тут істотно впливають коливання кліматичних умов та інші природні чинники, які точно прогнозувати неможливо [9, с. 312].

Страхування в рослинництві містить страхування однорічних та багаторічних насаджень. До перших відносяться: зернові культури, коренеплодові та

баштанні. До других: плодово-ягідні, виноградні і інші подібні багаторічні насадження. Головна мета страхування сільськогосподарських ризиків у рослинництві – часткова або повна компенсація страхувальнику втрати врожаю, що може бути спричинена внаслідок впливу різних несприятливих факторів, таких як:

- заморозки, ожеледь, вимерзання;
- пожежа (крім лісових пожеж), посуха, зневоднення;
- злива, паводок, випрівання, безводдя, маловоддя;
- землетрусу, лавини, селі, земельні зрушення;
- град, блискавка, буря, ураган;
- протиправні дії третіх осіб;
- хвороби, розмноження шкідників рослин;
- урожай культур, що вирощуються в захищеному ґрунті, крім того, може бути застрахований від аварій і пожежі, які призводять до руйнування захисних споруд або припинення подачі електроенергії та, як наслідок, до загибелі врожаю [13].

Український страховий ринок пропонує класичне та індексне страхування. Класичне включають страхування окремих ризиків та мультиризикове (комплексне) страхування. Основу ж індексного страхування формує регіональний індекс врожайності, вегетація або погода. Н. Танклевська доводить, що в Україні набирає популярності індексне страхування. Воно не потребує виїзду інспектора для встановлення страхового випадку. Плюси такого підходу є очевидними: простота, дешевизна і швидке отримання виплати. Це прозорий і зрозумілий метод страхування. Існує багато різновидів індексних страхових продуктів. Індексне страхування передбачає право страхувальника на відшкодування в тому випадку, якщо врожайність застрахованої ним культури впаде нижче гарантованого рівня. Індексне страхування здійснюється від тих погодних ризиків, що вимірюються певними параметрами. Тому вони обмежені температурою, кількістю опадів, силою вітру, товщиною снігового покриву тощо. А от град до цього переліку не потрапляє. Індексом можна застрахувати осінню посуху, неможливість розпочати посів через відсутність опадів чи їхню надмірність. На відміну від традиційного страхування індексне не передбачає обов'язкового передстрахового огляду посівів та оцінки понесеного господарством збитку [14, с. 385].

Також слід зазначити відмінності в періодах прийняття на страхування посівів сільськогосподарських культур:

- на весь період вирощування;
- озимі культури приймаються на страхування: 1) на період зими (з початку листопада до середини грудня) при цьому огляд проводиться після появи сходів, 2) на весняно-літній період (з початку квітня) огляд проводиться після відновлення вегетації;

- ярі культури приймаються на страхування з початку травня й огляд проводиться після появи сходів.

Страхові ризики, від яких у кожний окремих період відбувається страхування врожаю, визначається у договорі страхування, що укладається між страховиком і страхувальником. У ньому прописуються також всі правила і процедури страхування врожаю.

Наприклад, при страхуванні посівів на період перезимівлі сільськогосподарські культури страхують на випадок загибелі внаслідок вимерзання, випрівання, льодової кірки, вимокання, зимової посухи, протиправних дій третіх осіб стосовно застрахованих сільгоспкультур тощо. Від яких саме ризиків буде застраховано врожай сільськогосподарських культур, прописується у кожному договорі окремо. Не вважається страховим випадком загибель застрахованої культури, якщо вона настала у разі: подій, що не передбачені договором страхування; навмисних дій або бездіяльності страхувальника, що призвели до загибелі культур; грубих порушень агротехнічних, санітарних або інших вимог, передбачених договором страхування.

Крім цього, у договорі страхування визначаються основні умови страхування, правила сплати та розрахунку страхового платежу (він розраховується на підставі страхової вартості майбутнього врожаю та рівня страхового покриття і сплачується одноразово), а також порядок виплати страхового відшкодування.

Зазвичай, коли йдеться про страхування посівів на час перезимівлі, у договорі зазначається, що вважається загибеллю посівів. Так, під загибеллю застрахованої сільськогосподарської культури розуміють зменшення густоти стояння рослин, які не можуть відновити вегетацію навесні, більше ніж на 50 % від густоти на 1 м² при прийнятті на страхування восени на окремому полі або частині поля.

При цьому факт настання страхового випадку має бути документально підтверджений.

Щоб задокументувати страховий випадок, аграрій зобов'язаний після його настання повідомити про це страхувальника (за загальним правилом при настанні страхового випадку, пов'язаного із вирощуванням продукції рослинництва, повідомити страхувальника страховик має не пізніше 72 годин із дня настання такого випадку, якщо це пов'язано із вирощуванням продукції тваринництва — протягом 48 годин із моменту виявлення цієї події) [7, ст. 13]. Для цього він, зазвичай, направляє тому заяву про настання страхового випадку. Після отримання такої заяви страхувальник направляє на місце настання страхового випадку інспектора, який оглядає посіви та складає Акт огляду та врегулювання збитків. Його підписують страхувальник та страховик. Потім на підставі цього Акту складають страховий акт і відбувається виплата відшкодування. Це загальні правила документування настання страхового

випадку. Водночас в кожному окремому договорі можуть бути зазначені свої нюанси документування [3].

Тому, ще одним завданням при здійсненні державного регулювання сільськогосподарського страхування та використання сільськогосподарськими товаровиробниками стандартизованих страхових продуктів вважаємо визначення уповноваженим державним регулятором процедури укладання договорів страхування та їх супроводження.

Для ефективного функціонування галузі необхідно, щоб сільськогосподарські товаровиробники мали можливість використовувати ефективні інструменти управління ризиками, особливо погоднокліматичними, що можуть призводити до значного зменшення урожайності сільськогосподарських культур та періодично ставити державу перед необхідністю надавати аграріям пряму фінансову допомогу з бюджету для компенсації отриманих ними збитків. Міжнародний досвід свідчить, що країни, які розглядають сільське господарство як стратегічно важливу галузь, держава застосовує системний підхід для підтримки сільськогосподарського страхування, сільськогосподарським виробникам надається широкий спектр страхових продуктів, що дозволяє покривати більшість погодних ризиків та відповідає їхнім потребам у тому числі покриває ризики системного характеру такі як посуха. В Україні ж страхові компанії пропонують сільськогосподарським виробникам захист від обмеженого кола малоймовірних ризиків. Через це рівень страхових виплат є вкрай низьким – 4,2 відсотка.

Надання державної підтримки сільськогосподарському страхуванню, здійснюватиметься з дотриманням принципу ефективності державних витрат, зокрема сприятиме скороченню прямих державних витрат на подолання наслідків стихійних лих у сільському господарстві, які в окремі роки є значними. Так, у 2003 р. ця сума становила 356 млн грн, у 2006 р. – 120 млн грн, у 2007 р. – 99,1 млн грн, у 2008 р. – 17 млн грн, у 2012 р. – 300 млн гривень. Після 2012 р. не було значних подій, але зважаючи на циклічність природних явищ та досвід європейських країн, можна очікувати на значну подію у найближчому майбутньому [11]. Крім того, надання прямої державної допомоги на подолання наслідків настання погодних ризиків, покриває лише від 10 до 20 % збитків сільгоспвиробників, знижує мотивацію самих виробників шукати способи управління їхніми ризиками.

Висновки. Вирощування сільськогосподарських культур є досить ризиковим видом виробничо-господарської діяльності, тому необхідно розвивати та вдосконалювати теперішні страхові відносини. Адже, як свідчить дослідження, набагато вигіднішим для держави є здешевлення вартості страхування та збільшення об'єму страхового покриття, ніж виплата допомоги у разі настання стихійних лих. Здійснення

чергової спроби впровадження державної підтримки в сільськогосподарському страхуванні повинно враховувати всі фактори, що призвели до не вдалої реалізації попередніх спроб, та, нарешті, стати стимулом для розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні. Тому, основними тенденціями, що сприятимуть покращенню стану страхового покриття врожаю сільськогосподарських культур вважаємо:

- визначення державою процедури укладання договорів страхування та їх супроводження;
- забезпечення повноцінним страховим захистом сільськогосподарських товаровиробників з метою зменшення негативного впливу на їх фінансовий стан несприятливих погодних умов та техногенних катастроф;

- підвищення рівня культури страхування у сільськогосподарських товаровиробників та відновлення довіри до нього;

- використання переваг індексного страхування, що базується на значенні певних індексів, таких як індекс врожайності у певному регіоні та індексу погоди (кількість опадів, температурний режим тощо) над класичним страхуванням, де страхові продукти базуються на оцінці збитків.

Водночас такі фактори як підвищений ризик непередбачуваних обставин (наприклад, пандемія COVID-19), зниження маржі в аграрному виробництві та зміна регулятора страхового ринку можуть посприяти збільшенню попиту на страхові продукти в галузі рослинництва.

Література:

1. Алескерова Ю. В. Агостраховання як інструмент управління ризиками в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2014. № 12. с. 62-69.
2. Bekkerman, A., Goodwin, B. K. & Piggott, N. E. (2008). Spatio-temporal Risk and Severity Analysis of Soybean Rust in the United States. *Journal of Agricultural and Resource Economics*. No 33 (3), 311.
3. Дацюра С. Страхування врожаю : коротко про головне. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/may/issue-38/article-36320.html>. (дата звернення : 07.12.2021 р.)
4. Дранус В. В., Дранус Л. С., Прокопишин О. С. Аналіз іноземного досвіду ризик-менеджменту при страхуванні у сільськогосподарському виробництві. *Modern Economics*. 2021. № 27 (2021). С. 42-48. DOI : [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-06).
5. Жмурко І. В. Удосконалення надання страхових послуг страховими компаніями в аграрній сфері України. *The scientific heritage*. № 44 (2020). с. 12-17.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України. Верховна Рада України; Закон від 01.07.2021 № 1601-IX.
7. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України. Верховна Рада України; Закон від 09.02.2012 № 4391-VI (Редакція станом на 24.07.2021).
8. Про страхування : Закон України. Верховна Рада України; Закон від 07.03.1996 № 85/96-ВР (Редакція станом на 24.11.2021).
9. Осадець С. С. Страхування : підручн. / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С.Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2002. 599 с.
10. Плотніков О. Страхування агросектора в Україні. URL : https://arzinger.ua/press-center/news/strakhuvannya_agrospektora_v_ukraini/ (дата звернення : 08.12.2021 р.)
11. Про стандартизований страховий продукт на страхування площ посівів озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі : Проект Наказу Мінагрополітики (станом на 16 вересня 2021). URL : <https://minagro.gov.ua/ua/npa/pro-standartizovaniy-strahovij-produkt-na-strakhuvannya-ploshch-posiviv-ozimih-zernovih-silskogospodarskih-kultur-z-derzhavnoyu-pidtrimkoju-vid-silskogospodarskih-rizikiv-na-period-perezimivli> (дата звернення: 09.12.2021 р.).
12. Седрик Г. Агострахование – потенциал для устойчивого развития растениеводства в Украине. *Обзор аграрной политики*. Выпуск № 01/2018. 62 с.
13. Страхування сільськогосподарських ризиків – рослинництво. URL : <http://consoris.com.ua/rast/> (дата звернення: 09.12.2021 р.)
14. Танклевська Н. С., Ярмоленко В. В. Тенденції розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету 2018. Серія Економіка. Випуск 1 (51)*. с.381-386., DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).381-386](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).381-386) (дата звернення : 09.12.2021 р.).

References:

1. Aleskerova, Yu. (2014) Agricultural insurance as a risk management tool in agriculture. *Ekonimika APK*. 12. 62-69 [in Ukrainian].
2. Bekkerman, A., Goodwin, B. K. & Piggott, N. E. (2008). Spatio-temporal Risk and Severity Analysis of Soybean Rust in the United States. *Journal of Agricultural and Resource Economics*. 33 (3), 311 [in English].
3. Datsyura, S. Harvest insurance : briefly about the main thing. Retrieved from : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/may/issue-38/article-36320.html> [in Ukrainian].
4. Dranus, V., Dranus, L., & Prokopyshyn, O. (2021). Foreign Experience Analysis of Risk Management in Insurance of Agricultural Production. *Modern Economics*. 27(2021), 42-48. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-06) [in Ukrainian].
5. Zhmurko, I. (2020). Improvement of insurance services provided by insurance companies in the agrarian sphere of Ukraine. *The scientific heritage*. 44. 12-17 [in Ukrainian].
6. On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Improving the Legal Regulation of State-Supported Agricultural Insurance (2021). Verkhovna Rada of Ukraine; Law of 01.07.2021 No 1601-IX [in Ukrainian].

7. On the peculiarities of insurance of agricultural products with state support (2012). Verkhovna Rada of Ukraine; Law of 09.02.2012 No 4391-VI (Revised as of 24.07.2021) [in Ukrainian].
8. On Insurance (1996). The Verkhovna Rada of Ukraine; Law of March 7, 1996 No 85/96-VR (Revised as of November 24, 2021) [in Ukrainian].
9. Osadets, S. ed. (2002), *Strakhuvannia* [Insurance], 2nd ed, KNEU, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
10. Plotnikov, O. Insurance of the agricultural sector in Ukraine. Retrieved from : https://arzinger.ua/press-center/news/strakhuvannya_agrosektora_v_ukraini/ [in Ukrainian].
11. Draft Order of the Ministry of Agrarian Policy on standardized insurance product for insurance of winter cereals with state support from agricultural risks for the winter. Retrieved from : <https://minagro.gov.ua/ua/npa/pro-standartizovaniy-strahovij-produkt-na-strahuvannya-ploshch-posiviv-ozimih-zernovih-silskogospodarskih-kultur-z-derzhavnoyu-pidtrimkoyu-vid-silskogospodarskih-rizikiv-na-period-perezimivli> [in Ukrainian].
12. Cedric, H. (2018). Agricultural insurance is a potential for sustainable development of crop production in Ukraine. *Review of agricultural policy*. 01/2018 [in Ukrainian].
13. Insurance of agricultural risks – crop production. Retrieved from : <http://consoris.com.ua/rast/> [in Ukrainian].
14. Tanklevska, N. & Yarmolenko, V. (2018). Trends in crop insurance in Ukraine. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*. 1. 381-386 [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License